ECLI:LV:AT:2018:0205.A420220014.2.S

Lieta Nr. A420220014
SKA?26/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2018.gada 5.februārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Vēsma Kakste
tiesnese Dzintra Amerika
tiesnese Veronika Krūmiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par pieteicēja reģistrēšanu palīdzības saņemšanai sociālā dzīvokļa vai sociālās dzīvojamās telpas izīrēšanai, sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 26.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas dome 2012.gada 15.maijā pieņēma lēmumu par ēkas, kurā atradās pieteicējam /pers. A/ piederošs dzīvoklis, piespiedu sakārtošanu. Uz šā lēmuma pamata pašvaldība ēku nojauca.

Pieteicējs vērsās pašvaldībā ar lūgumu iekļaut viņu rindā uz sociālo dzīvokli.

Iestāde noraidīja pieteicēja iesniegumu, jo pieteicējs nav deklarējis pašvaldībā savus ienākumus un mantisko stāvokli, nav deklarējis pašvaldībā savu faktisko dzīvesvietu (tā vairs dabā nepastāv) un nav izlikts no īrētās dzīvojamās telpas. Administratīvais process iestādē noslēdzās ar Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta 2013.gada 20.decembra lēmumu.

[2] Nepiekrītot atteikumam, pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par viņa iekļaušanu rindā uz sociālo dzīvokli vai atlīdzības par nojauktā dzīvokļa izmaksu.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2014.gada 22.aprīļa lēmumu atteica pieņemt pieteikumu daļā par atlīdzinājumu (atlīdzību par nojaukto dzīvokli). Lēmums stājies spēkā. Pārējā daļā lieta ierosināta.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2014.gada 12.jūnija spriedumu un Administratīvā apgabaltiesa ar 2015.gada 26.oktobra spriedumu noraidīja pieteikumu. Apgabaltiesa atzina, ka pieteicējs neatbilst nevienam no tiesību normās noteiktajiem kritērijiem, kas viņam ļautu iestāties sociālo dzīvokļu rindā.

[5] Pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu. Sūdzībā minēti turpmāk norādītie apsvērumi.

[5.1] Tiesa nav ievērojusi Latvijas Republikas Satversmes 105.pantu, kas noteic ikviena tiesības uz īpašumu. Tāpat tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 10.pantu, kas paredz, ka iestādes kļūdas dēļ personai nevar rasties nelabvēlīgas sekas. Iestāde ir nojaukusi pieteicēja dzīvesvietu, un pieteicējam šobrīd nav kur dzīvot. Tāpat tiesa nav izlēmusi pieteicēja prasījumu par atlīdzinājuma piešķiršanu saistībā ar iestādes faktisko rīcību.

[5.2] Tiesa nav objektīvi, vispusīgi un pilnīgi pārbaudījusi pierādījumus lietā, kā arī nav ņēmusi vērā virkni faktisko apstākļu, kas attiecas uz lietas izskatīšanu pēc būtības.

[5.3] Likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 13.panta pirmā daļa paredz sniegt palīdzību personām, kurām neatliekami nepieciešama palīdzība. Norma ir attiecināma uz izskatāmo gadījumu. Arī pašvaldības autonomā funkcija ir sniegt palīdzību iedzīvotājiem dzīvokļa jautājuma risināšanā.

[5.4] Tiesa nav vērtējusi apstākli, ka pašvaldība savas rīcības brīvības ietvaros var paredzēt atvieglotus nosacījumus personas atzīšanai par tiesīgu īrēt sociālo dzīvokli.

[6] Iestāde iesniedza paskaidrojumu par kasācijas sūdzību, to neatzīstot.

Motīvu daļa

[7] Pieteicējs iestādei lūdzis sociālo palīdzību dzīvokļa jautājumā, savukārt tiesai – atcelt iestādes pieņemto viņam nelabvēlīgo lēmumu. Tādējādi, kā arī ievērojot, ka iestādes lēmuma atcelšana pati par sevi nenodrošinātu pieteicējam to labumu, kuru viņš prasījis, šīs lietas pieteikuma priekšmets ir labvēlīga administratīvā akta, t.i., lēmuma par sociālo palīdzību dzīvokļa jautājumā, izdošana.

Vienlaikus pieteicējs pieteikumā norāda uz to, ka pašvaldība nepamatoti nojaukusi viņa mājokli un lūdz par to izmaksāt kompensāciju.

Minētā sakarā norādāms, ka abi jautājumi – sociālās palīdzības piešķiršana un iestādes rīcība, nojaucot īpašumu, – ir nošķirami. Turklāt jautājums

par kompensācijas piešķiršanu ir pakārtots jautājumam par īpašuma nojaukšanas tiesiskumu. Pieteicējs šajā lietā nav lūdzis atcelt vai atzīt par prettiesisku iestādes lēmumu, kas saistās ar īpašuma nojaukšanu. Tādējādi administratīvā lieta tiesā ierosināta vienīgi par labvēlīga administratīvā akta par sociālo palīdzību izdošanu. Savukārt pieteikumu daļā par atlīdzību (prasījums par kompensācijas piešķiršanu, kurš pieteikumā bija ietverts) ar pirmās instances tiesas tiesneša 2014.gada 22.aprīļa lēmumu atteikts pieņemt.

Ievērojot minēto, jautājums par īpašuma nojaukšanas tiesiskumu un kompensācijas piešķiršanu, tostarp par Latvijas Republikas Satversmes 105.panta un Administratīvā procesa likuma 10.panta ievērošanu, nav risināms šajā lietā, proti, lietā par sociālās palīdzības piešķiršanu, un apgabaltiesa pamatoti par to nav lēmusi.

[8] Kā to pareizi norādījusi apgabaltiesa, pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem var paplašināt likumā „Par sociālajiem dzīvokļiem un sociālajām dzīvojamajām mājām" noteikto personu loku, kurām ir tiesības īrēt sociālo dzīvokli. Tiesas uzdevums ir izvērtēt konkrētā lietā pieņemtā lēmuma atbilstību likumā un saistošajos noteikumos noteiktajiem kritērijiem. Apgabaltiesa ir pārbaudījusi pieteicēja atbilstību šiem kritērijiem un pareizi konstatējusi, ka pieteicējs neatbilst nevienam no tiem. Tiesas vērtējumā nav saskatāmas kļūdas. Tiesai nav pilnvaru uzdot pašvaldībai izdot tādus saistošos noteikumus, lai arī pieteicējs varētu saņemt palīdzību pieteicēja pieprasītajā veidā.

[9] Sociālajās tiesībās ir svarīgi un savstarpēji saistīti divi principi – palīdzības subsidiaritāte un personas līdzdarbība. Palīdzības subsidiaritāte nozīmē, ka personai vai ģimenei pienākas palīdzība tikai gadījumā, ja a) pati persona vai ģimene sevi nevar uzturēt tādā materiālā līmenī, kas liedz saņemt statusu; b) personai vai ģimenei neviena persona nevar vai tai nav pienākuma palīdzēt personas vai ģimenes materiālā stāvokļa uzlabošanā (*Augstākās tiesas 2011.gada 25.marta sprieduma lietā Nr. SKA–75/2011 (A42538108) 8. punkts*). Tādēļ normās ietverti kritēriji personām, kuras ir tiesīgas saņemt palīdzību. Lai noskaidrotu, vai persona tiem atbilst, personai pašai ir aktīvi jālīdzdarbojas administratīvajā procesā un jāsniedz iestādei un tiesai lēmuma pieņemšanai nepieciešamās ziņas.

Pieteicējs ne iestādei, ne tiesai nesniedza informāciju par savu mantisko stāvokli. Tāpat pieteicējs apgabaltiesu neinformēja par to, vai viņš dzīvo viens un kāda ir viņa dzīvesvieta, kā arī to, vai viņš savu dzīvojamo telpu īrē. Minētās informācijas sniegšana palīdz iestādei un tiesai noskaidrot, vai sociālā palīdzība atbilstoši tiesību normās noteiktajiem kritērijiem tiešām ir nepieciešama. Tādējādi līdzdarbošanās administratīvajā procesā ir paša pieteicēja interesēs, un līdzdarbības pienākuma izpilde var mainīt lietas iznākumu. Tā kā pats pieteicējs nebija sniedzis ziņas, kas, ja būtu atbilstošas pastāvošiem apstākļiem, varētu novest pie cita rezultāta, tiesa pamatoti ņēma vērā tai zināmos faktus un taisīja tiem atbilstošu spriedumu.

[10] Likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 13.panta pirmā daļa neparedz sniegt palīdzību sociālā dzīvokļa izīrēšanas veidā, kā to prasījis pieteicējs. Turklāt šī norma paredz palīdzības sniegšanu – dzīvojamās telpas izīrēšanu, nodrošināšanu ar pagaidu dzīvojamo telpu vai pabalsta piešķiršanu dzīvojamās telpas vai mājas remontam – ārkārtas apstākļos, proti, ja personas īrētā vai īpašumā esošā dzīvojamā telpa vai māja cietusi terora akta, stihiskas nelaimes, avārijas vai citas katastrofas rezultāta. Tas nozīmē, ka personai sniedz palīdzību, ja tās mājoklis ir bojāts vai zudis apstākļos, kas nav atkarīgi no pašas personas un nav bijuši paredzami. Izskatāmās lietas apstākļi par tādiem nav atzīstami, jo pieteicēja mājokļa nojaukšanas pamatā bijis ar ekspluatāciju nesavienojams tā stāvoklis, par ko ēkas īpašnieki iepriekš jau informēti. Līdz ar to minētā norma lietā nav piemērojama.

[11] Šādos apstākļos kasācijas sūdzība ir noraidāma un pārsūdzētais spriedums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Augstākā tiesa

nosprieda

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 26.oktobra spriedumu, bet /pers. A/ kasācijas sūdzību noraidīt.
Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese V. Kakste

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnese V. Krūmiņa